

(4)
 METHO
DVS STVDII THEO-
LOGICI PARITER ET CON-
CIONALIS OFFICII.

Authore Georgio Wi-
celio,

COLONIAE AGRIPPINAE
Ex officina Ioannis Quentel. An-
no Salutis M, D, LII,

1871

THE

OFFICE

OF THE

SECRETARY

OF THE

NAVY

AND

OF THE

NAVY

AND

OF THE

NAVY

AND

OF THE

METHO

DVS STVDII THEO-

LOGICI PARITER ET CON-
CIONALIS OFFICII.

I Superioribus sæculis congruit quod dixit Vnigenitus Dei Optimus Maximus, Messis quidem multa, Operarij autem pauci: no-
stris certè temporibus experimur plus quàm verissimum esse. Sed hic esto nullus quareclæ locus. Huc vertendus omnino animus est, hoc agendum potiùs, ne con-
querendi materia in posterum vlla relinquatur. Isthuc verò perfacile queat fieri, si Ecclesiasticæ Scholæ, quales olim, Eusebio teste, florebant, ma-
turò instituerentur, in primarijs duntaxat locis. Nam hic trita pædagogia non perindè mora-
mur, quæ & ipsa tamen, vt Christianismum syn-
cerè sapiant, conuenit. Iam quicquid aliq in eius-
modi argumento proponant, videor ipse mihi viam reperisse, qua, si eatur, Ecclesijs Operarij nū-
quàm defuturi sint. Rem breuissimis explica-
re libet: quandoquidē pluribus factis quàm ver-
bis opus fuerit. Alibi sua Theologiæ laus occina-
tur, in præsens hoc agitur, vt existât, qui per Theo-
logiam fructificent, & lucrentur animas.

STVDII THEOLOG.

Consistit autem negotiū Scholare in hisce duobus. Primum videlicet exigitur, vt sint Lectores, dein vt Auditores. Atque inter vtrosq; delectu opus est. Neque enim quiuis, qui prælegat, admitti debet, sed quem sapientem bonumq; virum esse noueris, quiue præcellat in re literaria. Cum primis verò postulatur, vt Professores à labe tam palæoticarum quàm neotericarum hæreseon puri atq; alieni reperiātur. Si enim quod tu lumen esse putabas, caligo sit, quę obsecro spes reliqua de Auditorum profectu fuerit? Quærimus hinc viros Orthodoxos, ac Catholicè religiosos, qui præterquàm quòd vita Christiana decorantur, zelo etiam iustitię veritatisq; præpolleant, homines toti Ecclesiastici, & à sæculo mundiōres cæteris. Iam Auditorum quoq; rationem haberi conuenit. Inuenias plerosq; ad alias artes propensos, & alios alijs vitę generibus aptos, nos in præsentia eos deligemus Adolescentes, qui vltro ducantur ad id studij, nec alio quouis sese delectari fateantur. Tale in rectè educatis adolescentibus tam Natura, quàm Gratia prouenit. Equidem quotquot Theologiā ceu leue detritumq; studiorum genus temerè fastidiunt, lōgissimè ab hac Schola remoueri oportebit. Animos Auditorum volumus, qui huius amore Studij caleant, & non solum ferantur ad hoc Sanctissimum institutum, verum concupiscant etiam Sacris operari, dominicamq; vineam excolere, ipso etiam dum vestitu gestuq; declarantes, se ad ministerium

METHODVS.

^rium Ecclesiasticum segregandos esse.

Porro sollicitudinem de conquirendis id genus Lectoribus Theologicis Principi munificentia eximere facile poterit. Nam nunc, quod erat vltimum, inter prima ferè ponitur, nimirum de constituendo Salario cura. Gratuita hæc quidem professio est, sed tamen, vnde viuas, adijci conuenit, nisi non dignus est Operarius mercede diurna, nec fas est vilo tempore, vt qui Sacratio seruit, Sacrarij munere victitet. Verum anxietas circa præmiorum magnitudinem permagna solet esse. Hæc profectò vel matre Auaritia nascitur, vel improbanda diuitiarum abusione. Princeps cuius cor aggestis thesauris incubat, & seruus est pecuniæ, non dominus, nihil operæ in hoc instituto collocabit, Nec quid in aperiendis Scholis faciet, cui animus tantum est, rem in irritum prodigere, sudoreq; pauperum ad sæculares aulae splendores abuti. Eiusmodi qui factitant, à penuria suam excusare negligentiam consueuerunt, enorme incurrentes crimen, abiectæ curæ circa præcipuam Reipublicæ partem. Atq; isthuc de Theologiæ Professoribus honorandis dictum esto, iam necesse fuerit, vt qui inter Auditores aut re tenui sunt, aut propè nulla, futuri tamen vtilis ad Pastorum Ecclesiasticum, vnde alantur, habeant, dum ostenderint profectus sui specimen.

Verum ne Magistratus tale fieri posse diffidat, subuentionem promptam Monasticas opes polliceri video. Si ergo Institutor Scholæ Theo-

STVDII THEOLOG.

logicæ de sua substantia Lectores honoret, & de
 pane Monastici agri Auditores alat, dubitare nō
 possim, quin negotium sit felicissimè processu-
 rum. Haudquaquam consuluerim, vt tota moles
 recumbat in sola Cœnobio, adq̃ imum exinan-
 antur piæ istæ sodalitates, si faciant officium, siq̃
 ipsæ egeant. Opulenta Collegia sentio, quibus
 census exuberat, personæ defunt. Ecclesiæ item
 tam Cathedrales, quàm Collegiatæ, obligantur
 ad Theologiam, vt pote quæ hinc, qui doctrinæ
 verbi præsent, habeant in promptu. Nihil igitur
 æquius, quàm vt bonis Ecclesiasticis, Auditores
 ecclesiasticæ Theologiæ foueantur. Quod, quid
 aliud est, quàm Ecclesiam sibi suoq̃ vsui nutrire
 Pastores, homines olim salutiferos? Adigi iure
 queant ad rem vnicè necessariam, qui è Pseudoca-
 nonicis tale detrectât, malêres flagitioso luxu &
 turpi otio deperdere census opimos, q̃ Ecclesias,
 quarum se mēbra vocant, adiuuare. Et vt vacuo-
 rum Monasteriorū prouētus omnes ad Theolo-
 giam euehendâ, adq̃ creādos Pastores impendē-
 dos esse arbitror, ita bona quoq̃ quorundâ tem-
 plorum Collegiatorū, quæ vel desolata sunt, vel ci-
 tra controuersiā superflua, eò conuerti oportuit.
 Accitis itaq̃ Lectoribus & delectis Auditoribus,
 qui ob egestatem, Ecclesiarū sumptu, Theologie
 dabunt operâ, superest, vt primores rem ipsam
 aggrediantur, idq̃ eo animo, vt quærât quæ Chri-
 sti Iesu, nō quæ nostra sunt. Lector hoc vnum cō-
 syderet, vt q̃ rectissimè doceat, Auditor eò suū in-
 clinet

METHODVS.

clinet pectus, vt saluberrima quæq; discat, & quæ didicerit, erudiendis plebibus possit candidè impartiat. Meminerimus hac è Schola Christianissimo prodituros Saluatores, adeoq; Angelos Domini exercituum. Sed festinemus ad ipsius rei cardinē. Schola Theologica poterat vna modò contineri Classe, si discipuli ea callerent, quæ in ludis communibus addiscuntur. Illorum ergò gratia, qui nondū, quæ Theologica studia necessariò præcedunt, abundè didicerunt, distribuendum est totum negotium in ternas Classes. Omnium prima hæc erit, qua adolescētia Grammaticen solidam imbibat, cumq; hac nōnihil de arte Dialectica & Rhetorica. Quarum artium liberaliū vsum referretantum ad vtilitatem Ecclesiæ debemus, nō ad Philoniciam. Huic quoq; ordini attribuimus Cosmographiæ, rerūq; olim gestarum cognitionē, hoc est, priscorum temporū, procul dissitorum locorum, omnium gentiū, variarum religionū, veterum morum, historiarum deniq; memorabiliū scientiam. Cuiusmodi vel ex Ethnicorum bibliotheca, vel è Chronographijs ac Topographijs notitiorū hominū peti solent. Tenere hoc genus scripta, conducit maximoperè ad Theologiæ scientiam, præterq; quòd & aliàs iucundissimum est, nec à decoro alienum. Proximi Ordinis erat, Linguas, Græcam videlicet & Hebraicā saltem degustare, si vltra nō detur. Hæc sciētia certos firmosq; animos nostros de omni Theologia facit, præterea sic nobis religionē Christianā cōmendat, vt nihil

A iij aliud.

STVDII THEOLOG.

aliudæquè. Vt nō commemorem, quantum hæc ad iudicium variarum interpretationū vtriusque Testamenti valeat. Nihil hic ad ostentationem, omnia verò ad ædificationem relata volumus. Græca conferunt ad Noui pariter ac Veteris Testamenti studium, Hebraïca vetus tantum spectant. Non exigitur, vrrectioris Theologiæ studiosus Homerum græcum, aut Theocritum, aut Hesiodum, aut Pindarum, aut Euripidem perdiscat, nec vt Rabbïnorum codices Hebræos & Chaldæos intelligat. (Nam quid nobis cum Ionatistarum & Onkelositarum Thargumenicis? Quid cum Cenologijs Thalmudicis? In talibus si quid boni veriq; inest, Galatinus noster & Porcherus abundè nobis tradiderunt.) Huc modò tendat, vt familiarem sibi Scripturam Sacram, hisce primarijs linguis consignatam faciat. Liberius concionabitur, & disputabit fortius, si penitus ipsa fundamenta Sanctioris Literaturæ norit. Neq; tamen reiecero, qui ob ingeniorū tarditatē Linguas istas duas non attingunt, si alioquin bene Latini sunt, & sacras literas cognitiſsimas habent, si præterea Euangelij docendi gratia diuinitus donati esse apparent.

Classẽ tertiam velut principem ipsi Sacro sancto Theologiæ studio vendicamus. Hic est apex ille, hoc columen omnis in terra scientiæ. Extra hanc disciplinam quicquid calles, beatificandis animabus prorsus inutile fuerit. Proinde hanc Scholæ partem accuratius cōsyderabimus.

Profes-

METHODVS.

Professor sanctæ facultatis huius ascensurus pulpitum, Sanctum Christi Spiritū è profundo corde inuocet atque exoret, vt huius dono Theologiam traditurus, ea tantum differat, quæ vt sunt certa, ita dilucida reddantur Auditoribus, horumq; affigantur memoriæ. A Deo peti oportet, quod Dei est. Ipse prius doceat necesse est, quàm nos docere ordimur. Atque hac ratione Theodidacti reddimur, tam Lectores quàm Auditores. Prophana studia procul sunt, hic Myſteria ſummi numinis aperimus. Sed primum de legendi ratione diſpicere par eſt. Mea ſententia ſacræ tantum literæ, quas vocamus Biblicas, in gymnaſio Theologico prælegi debent, & hæ ſolæ. Veteri Teſtamento dare vna diei hora poſſit, Nouo duæ: quandoquidem hoc ad Chriſtianos nos peculiariter pertinet. E Veteri eligas licet, quos liber libros, tam Moyſi, quàm Prophetarum, niſi quòd Prophetici libri plus difficultatis præ ſe ferunt, q̃ Moſaici. Illud ſubinde curandum, vt inter legendum Harmonia vtriuſq; Teſtamenti demonſtretur, præſertim vt in veteri cœleſte ac auguſtiſſimū negotium Meſſyę ſeu Chriſti noſtri inueſtigetur ac eruatur. Reliqua verò, quæcunq; occurrunt, ad inſtitutionem Chriſtianæ vitæ, & obſervationē cultus diuini accommodentur.

Verum hūc de enarrandi ſeu exponendi modo quæres. Nulla proſectò ratione propius acceſſeris ad ſacrarum literarum Intelligentiam, quàm per ſimplicitatem fidei Orthodoxæ, & perpetua

A v ſacri

STVDII THEOLOGICI

sacri sermonis collatione, piâq; verborum excus-
sione. Hinc verè dici consuevit, Scripturam Scri-
ptura dilucidari: vbi semper ob oculos Analo-
gia catholice doctrinæ locata, magistra rectrixq;
præeat. Necesse igitur est, vt qui prælegendi pro-
uinciam subit, vtrumque Testamentum diligen-
ter antè legerit sibi, quàm legat alijs. Atque non
solum perlegerit, verum etiam enotarit ac excer-
pserit: ita vt diuinæ scripturæ non minus digitos
quàm oculos admouisse videaris. Quæ demum
res nobis & intellecta & nota Biblia reddit, nisi
fortè impuris animis Theologicemur, & aliò, q̃
oportet, tendamus. Mens bona ibi si versetur, per
multa videbit egregia, quæ patefacit, qui videri
non potest, Doctor veritatis.

Quin maximopere etiam prodest Scripturæ
intelligentiam indaganti, si inter hæsitandum ve-
rustissimorum Patrum Enarrationes consulue-
ris, etsi autem illi sæpenumero dissonant, in ipso
tamen Fidei Orthodoxæ centro, summa vbiq;
concordia est. Vetus Testamentum prælectu-
ro accersendus sit potissimum, qui illud ad lin-
guæ Hebrææ certitudinem enuclearit. Inter quos
Nicolaum Lyranum semoueri aut explodi no-
lim. Quantum enim ille præstiterit in re Theo-
logica, nemo non fatebitur, cui cognita est ho-
minis lucubratio. Qui in Nouum ediderunt Ex-
positiones, plures quidem sunt, sed non ex æquo
probat. Illorum sententiam in locis obscuriori-
bus sequi oportet, qui ipsa verba contextus syn-
cerius

METHODVS.

cerius tractant, nec aberrant longius. Breuitatem enarrationis amo, qua res ipsa, de qua agitur, solidiore sermone patefiat. Multi in enarrando loquaces sunt, & interim nihil enarrant. Vt-
cunque autem ea de causa disceptatur, censeo no-
stris Theologis euoluendum Origenem vtrius-
que Testamenti tractatorem, cui addo Ioannem
Chrysostomum, Cyrillum Alexandr. & Theo-
phylactum Bulgar. inter Orientales. Nam cete-
ri ferme Patres, qui scripserunt, Theologiam qui-
dem magnifice deprædicarunt, sed Exegemati-
ca posteris nobis non reliquerunt, quemadmo-
dum Origenes & Chrysostomus. Si ad iudicium
animi, quæ legis, adhibere valeas, bene tecum agi
puta. Hæresis alijs legit oculis, aliter intelligit, ali-
ter iudicat, pro suo commodo scilicet. Sed nos
recto pede gradientes & sine dolo, id quod res
est, sectamur. Porro inter Latinos expositores
tenet Hieronymus primum locum, propter lin-
guarum scientiam, qua in hoc lucubrationis ge-
nere plurimum effecit, quantumlibet omnia,
quæ adfert, talia non sunt, vt his non possint
adferri certiora. Idem de Augustinianis, Am-
brosianis & Hilarianis Exegematis dici pote-
rit. Profecto Paraphrases Erasmiianæ, Noui Te-
stamenti studioso Lectori vtiliores erunt, mul-
torum prolixis Commentarijs. Quam ego lau-
dem tamen non Erasmo, sed antiquis Patri-
bus tribuerim, è quorum laboribus suas ille
concinnavit atque compegit Paraphrases. In
traden-

STVDII THEOLOGICI

tradendis Allegorijs veteres excelluerūt, ob quas relegendi subindē sunt. Nec minus in Tropologijs inculcandis dormitant, quæ admonēdi atq; arguēdi ratio nostris temporibus mirum in modum congruit.

Hac quàm breuissimē de Intelligentia ac Enarratione sacrorum Bibliorum. Nunc quæri etiam solet de versione scripturæ, & quæ nam inter tam varias Latina interpretatio potissimum eligenda sit, & vsurpanda ei, qui Studio Theologico præest. Ad hoc responderi queat, nulla prope modum Latina versione Theologis opus foret, si dialectos primarias, in quibus vniuersa vtriusque Testamenti Biblia principiò exarata sunt, ad plenum scirent. Vereres ipsi sibi peculiare versiones fecerunt è linguarum fontibus, Inde est, quòd authores Latini, quoties Scripturam citāt, non semper eadē sonant verba, etsi semper idem sensus est. Nam græca Biblia intellexerunt, & diu non extitit celebris aliqua translatio, donec Septuaginta Interpretes latinē loqui in Ecclesia cœperunt, nescio quo authore. Eam translationem ad exemplaria græca compositam, sequuta est Hieronymiana, quæ ad Hebraicā dialecton aliquātò propius accedit, q̃ ad Græcam. Et hanc nostris sæculis passim vsurpat Ecclesia, tam in Choro & altari, quàm in Cathedra. Quæ ob auctoritatem reprobari haudquaquàm debet, quātumuis reperias vsipiam, quæ Originalibus non perinde satisfaciāt. Theologicus in Academia Lector retine-

METHODVS.

retineat, si libet, hanc receptam, diuini Hieronymi videlicet interpretationem, præsertim in Veteri Testamento. Nam hæc sine dubitatione illius est: & ea prælegendo communiter vtatur, ita tamen, vt reliquas, quæ hanc sequutæ sunt, versiones non vsque adeò despiciat. Probandæ singulæ sunt, antequàm aliquid harum vel laudes vel vituperes. Extant hodie Translationes, è quibus vulgata nostra plurimis in locis vel restitui vel castigari posset, eò quòd illæ contextui principi irrefragabilius respondeant. Quo doctorem opere professor Theologiæ vt nō dedignabitur, vbi gustum rei ceperit. Atq; hæc vel vnica causa videri possit, cur primis Sacræ Scripturæ linguis addiscendis seriò studeamus, quotquot amatores Theologiæ videri volumus.

In primis admonendum duxi, ne Professor temerè Scripturæ locos alleget. Prius dispice locum, quàm adferas, & mentem eius testimonij diligenter discute, ita vt certus sis de recto adducto verbo Dei. Assuescito propriè vtī, ad hoc nimirum propositum, cui nata ac diuinitus inspirata Scriptura est, ne quā fiat, vt audias violentus coactor, aut malitiosus tortor Sacræ paginæ. Vltro veniat, quod allegatur, vt aduersarius etiam non possit tergiversari. Præstat pauciores esse Citationes, si sunt vltioneæ ac in loco, quàm crebras, & has ambitiose tortas. Tali sinistra citationis abusu debemus hanc miserandā Ecclesiæ discordiā, cui tollendæ ipse omnia desudare cogor.

His

STVDII THEOLOGICI

Histandem rebus instructus Theologiae Lector, vtiliter, nedum feliciter suū obibit munus. Ab inuocato spiritu Domini, prælegit Sacrum Scriptum, de cuius iam translatione nihil addubitatur. Deinde, si vacat, modicè ornabit, quod prælegit, artificio rhetorico, non quòd indigeat his phaleris, sed vt auditori reddatur gratiolius. Nam inueniri in arcanis literis Schemata, alij pridem ostenderunt. Lectionem distinguat, ac in partes secet, vt ea ratione cum citius tum melius memoria comprehendatur. Vim præterea vocabulorum peculiarium, non sensum tantum totius sermonis edisserat. Et illud nunquam non curet, Nempè vt Fidem ac Religionem Christianam, sicubi contextus vel tenuiter poscit, corroboret, vindicet & defendat, non tam aduersum Iudæos atq; Paganos, quàm aduersum Schismaticos omnium temporū. Quin Therapiam quoq; seu obsequium diuinum, quod Ecclesia καὶ ὁ λαὸς retinet, si se offerat occasio, piè tueatur, hucq; inflammet discipulos. Postremò eiusdem Professoris Theologici est, dogmata Christo digna adulescentum auribus infigere, & opiniones Evangelio congruas instillare, quæue his aduersantur, reprehendere: Nec non conuersationem honestam commendare, inhonestam improbare: De Politicis deniq; & Oeconomicis, si ita incidat, admonere, &c. Scriptura diues est, multa cōtinet, si modò cōtingat, quæ latent, erui. Neq; interim tamen par est, ut oneretur Auditores vel nimia lo-
quaci-

METHODVS.

quacitate, vel Annotamentorum odiosa prolixitate. Sape tribus quatuorue verbis explicari ab erudito potest, quod alij vix viginti ebalbutiant. Ad hanc metam it Professor, vt instituat futuros Ecclesiæ Concionatores, atq; adeo formet nō pædagogos tantum, sed & Patres populi. Vsq; adeo eximium est, Scholas Theologicas aperire.

A lectione sollicitus erit Auditor, ne quid de prælectis finat effluere. Gratus Deo sit, ob beneficium auditionis, & oret, vt diuina Lectio diuino digito corde suo insculpatur. Si quis discipulorū talium, ingenio defraudato, ieiunatiūculis indulgeat, iuueniles cōcupiscentias vitet, & rempla religiose frequentet, hunc ego gñeseon Theologū fore polliceor, ac salutare Sydus. Eo enim vitę tenore plurimum in discendo proficiet, ita vt non longē post sit è discipulo in Præceptorem, ex auditore in Concionatorem euasurus.

Per id genus Scholam Ecclesiæ, restituetur tandem Ecclesia, redintegratis plerisque ruinis. Sic formati atque reformati adolescentes aspirabunt ad sacros Ordines, vocabuntur ad Cathedras, mittentur ad Parochias, pascent oues Domini, fugabunt inuentes lupos, Sacramenta diuina conficient, communicabunt, excommunicabunt, cultum Dei publicum illustrabunt, bonus erunt odor: Breuiter, sal terræ, & lux lucens in tenebris. Vnicum periculum illis tantum imminet, ne lubricitate vitæ huius, in infamiam aliquā prolabantur, nigriq; reddantur ex albis, Imò
totum

STVDII THEOLOGICI

Totum istum Euangelismon, seu vt ita dicam, Angelismon, deturpent, & obsequentissimas ouiculas tanto scandalo, tam à se abalienent, quàm ab admiratione totius Ecclesiasticæ praxeos propellent.

Cæterùm ne is, qui ex Auditore Theologiæ, Theologicus Ecclesiastes factus est, occæptis studijs in posterũ valedicat, etiã atq; etiã cauendum est. Cùm esset auditor, pendere eum ab ore Professoris sui oportuit, vnde, operãte Spiritu, mysticas percepit literas, ijsq; tantum vacauit libris, qui prælegebantur. Nunc verò is effectus, quem audiant alij, huc omnis incumbat, vt auditis addat, hoc est, sapientiam sapientia cumulet, & ipse in tantum crescat, vt præceptorem suum vel superauisse, vel saltem æquauisse videatur. Tempus est audiendi, sed etiam tempus est, quæ audieris, in aliorum aures transfundendi. Eapropter paret sibi noster ille Concionator, noster Parochus, noster in Dominica messe Operarius, Venator ac Piscator animarum, Pastor verus, Seruus fidelis, Scriba doctus, Bibliothecam Theologicam, quæ sit antiquissimis Patrum Orthodoxorum monumentis instructa, atque referta, quibus legendis atque relegendis tempus omne conterat. Primam omniũ curam sibi Scripturæ sanctæ vendicant, Hæc varijs linguis comparata, nunquàm à pulpito seponatur, semper enim occurrit, quod quæras, quòdue ad vnguem scire velis. Hic illud locum habet: Scrutamini Scripturas, Et, quod Beatus

METHODVS.

Beatus Paulus præcepit, Attende lectioni. Cuius Apostoli linguam tibi familiarissimam facies, si sapissimè huius literas perlegeris, Atque id græcè simul, ac latinè. Nam conterenda Sacra Biblia subinde sunt, ei qui vel mediocriter trilinguis est. Pari modo Latinam versionem ad Exemplar Septuaginta Interpretum paucis antè annis editam, cum ipsa Græca origine confer. Multum tribue illis Interpretibus, sed plus Hebraicæ certitudini, præsertim si res ad palæstram veniat. Verùm hæc ignota tibi lingua est, vtaris ergo licet Pagnini Itali & Munsteri Germani latino subsidio: at ita, ne vulgatam Translationem, quæ per omnes ecclesias deteritur, superbè reijcias.

Post benè continuatam Hagiographiæ meditationem, in manus accipiendi libri sunt, quos Ecclesia primæua nascensq; dedit, Nempè Iustini Martyris, Dionysij Areopagitæ, Clementis Apostolici, Ignatii Antiocheni, Martialis Cephe, Polycarpi, Irenæi, Clementis Alexandrini, Sep. Tertulliani. Et quos libros eadem Ecclesia longius latiusq; propagata vsuræ posteritati subministravit, videlicet: Origenis Adamantij, Cæciliij Cypriani, Gregorij Neocæsariensis, Emisseni, Nysseni, Eusebij Pamphili, Athanasij Alexandrini, Didymi, Antonij, Lactantij Firmiani, Arnobij Presbyteri, & aliorum eius sæculi. Necnon succedentium ætatum volumina lectitare, tam utile est, quàm dulce, Basilij Magni nimirum, Gregorij Nazanzeni, Ioannis Chrysostomi, (cuius su-

B

præ in

STVDII THEOLOGICI

pra in Exegematicis mentionem feci) Cyrilli Alexandrini, Theophylacti, Ephrem Eremita, Eſychij Presbyteri, Epiphaniij Cypri, Ioannis Damasceni, Hieronymi Stridon. Ambrosij Mediolanensis, Augustini Hipponensis, Hilarij Pictaui, Philastrij, Euagrii de Vit. Patr. Maximi Taurinensis, Ioannis Cassiani, Fulgentij, Prosperi, Orosij, Sedulij, Iuuenci Hispa. Prudentij, Paschasij, Primasij, Leonis Primi, Vincentij Lyrinensis, Saluani Mafsil. Cerealis Aphric. Cassiodori, Aratoris, Auiti, Fortunati, Gregorij Magni, Isidori, Bedæ, Vualafridi, Isuardi, Rabani, Strabi, Haymonis, Smaragdi, Brunonis Vuircib. Vuillerami Mersb. Bernardi Clareuallensis, Petri Alphonsi, Ruperti Tuitiensis. Horum relicta monumenta, quantumlibet vel ingētia vel exigua, sæpè verset Parochus noster, atq; hinc enotet eximia quæq; Profectò varia legenti occurrent, quæ transcripsisse ac memorasse mirum in modum iuuerit.

Concionem ad populum vberius tradar, quàm lectionem accepit à præceptore Theologico. Inuocato Spiritu, qui ducit in omnem veritatem, periocha vel Euangelij vel Epistolæ recitetur, idq; ne aberreretur, è libro. Glossēma suggeret partim vnctio, partim exercitatio. Quæ duo iterum atq; iterum consyderes hortor. Hic sunt aperta planicie tractandi loci, quippe Prædestinationis, Auditionis, Fidei, Precationis, Baptismatis, Regenerationis, Cōsignationis, Ecclesiastici cultus, Charitatis, Spei, Fiduciæ, Timoris, Humilitatis,

METHODVS.

tis, Aequitatis, Castimoniae, Obedientiae, Patientiae, Gratitude, Ieiunij, Eleemosynae, Eucharistiae, Coniugij, Ordinationis, Pœnitentie, Omologeseos, Absolutionis, Colligationis, Magistratus, &c. Sed ita tractandi, vt neq; sophisticari, neq; hæreticari iudiceris. Tene analogiam Scripturarum, pariter ac Ecclesiasticam regulam, & mirabor, si præuariceris.

Nec obstat, quo minus vti liceat figuratis locutionibus, in re sacra passim illustranda. Sermone copiam subministrabit Christianũ dogma, cui explanando ac amplificando deditus es. Præcide, si quid parum vtilitatis habet, perurge necessaria, repete salubria, inculca quicquid est vel protrepticon, vel paræneticon, exaggera si quid Epangeltricon seu nunciatorium, imò Euangelicon & consolatorium sese obtulerit. Oratio pathetica eo pacto fit, ne aut dolore obmutescas, aut iracundia excandescas. Automologumena, hoc est, ea quæ apud plerosq; in cõfesso sunt, paucioribus attigisse satis sit. Assuescito sanctis Scripturæ verbis condire quicquid differas, & iisdem commendare populo, ea lege tamen, ne vim citandis locis adferas. Imitare concionatorem Paulum, Petrum, & Iacobum in Actis, & reliquos Apostolos, quorum Conciones vetustiora Martyrologia continent. Nec pudeat imitari Homilias Orthodoxorum Ecclesiæ Patrum, maximè Origenis & Chrysostomi, multasq; diui Augustini ac Ambrosij. Nihil in his non decerpendum est

STVDII THEOLOGICI

ad commodum corrigendæ plebis. Exalta sub-
indè vocem velut tubam in mores corruptissimi
mundi huius, & multas consuetudines, quæ Eth-
nicismum verius, quàm Christianismum repræ-
sentant. Crebræ item exhortationes fiant vt po-
pulus ad culturam dominicam quotidie acyna-
nimitèr conueniat, confiteatur, oret, laudet, gra-
tias agat, & nouissima præcogitet. Eadem opera
defendi debuit cultura Dei publica, aduersus re-
fragantia Schismata horum temporum, & simul
necesse est retegì coram rudioribus quid Pietatis
Ceremoniæ præ se ferât, quid Baptisterium, quid
Thyfiasterium, quid denique Chorus per omnia
sibi velit.

Hoc agens Theologicus Concionator gra-
dum sibi ad quiddam altius acquirit, honore du-
plici non dignus modò, verum etiã dignissimus.
Aequum est meminisse verbi Dominici: Nego-
ciamini, dum venio. Nemo autem opulētius ne-
gociatur in Ciuitate Dei, quàm Prædicator verbi
gratiæ & veritatis. Verùm dictis succedant facta,
Officij etenim sui esse existimet, dispicere vt viua-
tur, tam domi suæ quàm foris. Sit terror flagitio-
sis, consolatio calamitosi, oculus cæco, pes clau-
do, baculus senibus, pharmacum ægrotis, & mo-
nitoris ancora sacra. Rescire eum oportet, qui è
sua Parochia publicis criminibus infames sunt,
vt tales vel per commonitionem restituat, vel per
excommunicationem eijciat. Memor Pauperũ
vsque adeò sit, vt hos in charta connotatos domi
habeat,

METHODVS.

habeat, atq; his subleuandis omnem nauet operam: Largiendo, si sit facultas, & frequentissimè sollicitando, adhortando, obsecrando, & obtestando, vt, qui habent victualia, indefinenter subueniant non habentibus, siquidem alia ratione lex dilectionis vnica nūquàm implebitur. Memineris dictū esse, Misericordiam volo, non victimā. Vbi Mosaicam quidē sentit Dominus, sed idem tamen nostris obsequijs Templaribus, nisi mandato nouo, hoc est, Euangelico pareamus, haud quaquàm delectatur, quandoquidem præ victimarijs Eleemosynarios elegit. Finiam scriptum, si illud vnum addidero, Parochus & idem Ecclesiastes ex Theologica Ecclesiæ Schola progressus, hoc maximopere curet, vt sit Typus seu Exemplar gregis Dominici, cui præfectus est, vt nō minus profit, quàm præsit. Qui tale minimè curat, portabunt iudicium, quando statuemur vniuersi ad Tribunal iusti Iudicis, è cuius sententia reportabit vnusquisq; ea, quæ sunt per corpus, iuxta id quod fecit, siue bonum, siue malum.

FINIS METHODI

